

РОЗВИТОК ОСВІТИ СЕЛА КОРИСТЬ

Архівних відомостей про відкриття школи в селі Користь знайти не вдалось. Але, з розповідей жителів села і документів, які зберігаються у шкільному музеї, можна встановити, що в селі в кінці ХУІІ і на початку ХІХ століття існувала однокласна церковно-парафіяльна школа.

Про школу в селі Користь згадується в довіднику "Волинь в описаний городов, деревень и сел", 1895 р.

Першу згадку про село Користь дає "Опись актовой книги Киевского центрального архива" 1.1869-1891, №3044, стор. 25, пункт 232 "въ Корсети" - 1570 рік. ХУІ - ХУІІІ ст. - це період, коли зароджувалась і розвивалась Україна, коли на терні нашої батьківщини вирішувалась проблема загальної освіти наших попередників. На Україні в цей час вже існували дяківські, церковно-парафіяльні, братські школи. Чимало дітей здобували початки грамоти у мандрівних дяків-учителів. Часто вони були єдиною письменною людиною в селі, до якої звертались односельці за порадою.

Створювалась школа в тому чи іншому селі досить демократичним шляхом. Як свідчать дослідники, вибір на посаду вчителя відбувався так: дяк залазив на дзвіницю, а батьки учнів, що збирались довкола, ставили запитання, виявляючи його моральне обличчя, любов до дітей, знання псалмів, колядок тощо. Якщо відповіді задовольняли громаду, вона укладала з дяком угоду, у якій фіксувались обов'язки і його, і батьків.

Закінчувався строк, передбачений угодою, і мандрівний дяк-учитель ішов далі. В 1739 році в Користі на кошти місцевого поміщика Франца Слішинського була збудована церква, яка стала своєрідним центром освітньої діяльності. При церкві створюється церковно-парафіяльна школа. Ось як описували таку школу сучасники: "Містилась вона в окремії хаті, де стояли три довгі столи. Кожен стіл відводився окремому класові. За першим учили Буквар, за другим - Часослов, за третім - Псалтир. За двома останніми столами (класами) вчили письма. Учні були різного віку - від хлопчиків 7-8 років до старших парубків. Спочатку вони писали загостреними паличками (иисалами) на вощених дощечках. А вже коли навчилися писати, то користувались чорнилом та папером. Чорнило робили з бузини або сажі. Із третього класу набирали бажанючих до співочої школи, де тричі на тиждень вчили церковного співу. До школи ходили 30-40 учнів, і можна собі уявити, який то гамір стояв у шкільній кімнаті, де кожен вголос читав своє, а то й співав. Отож, учитель призначав із старших школярів своїх помічників, які не лише стежили за порядком і тим, щоб усі навчались, а й працювали з молодшими учнями. Тривалість перебування у кожному класі залежала від здібностей і старанності учня.

Закінчення класу школяром було традиційним святом. Учень, який закінчив клас, приносив до школи великий горщик каші з молоком, накритий полотняною хустинкою. Хустину вчитель брав собі, а кашу з'їдали школярі і йшли на майдан. Там ставили порожній горщик і, відійшовши на кілька кроків, кидали в нього палицями, доки не розбивали на дрібне череп'я.

Навчались у школі до тих пір, поки повністю не осягати шкільну премудрість. Деякі ліниві й недбалі школярі могли вчитися і близько десяти років.

За спогадами старожилів села перше приміщення школи було збудоване посеред села, на західній стороні річки Губач у 1862 році. Відповідно до затверджених в 1884 році "Правил для церковно-парафіяльних шкіл" школа повинна бути однокласною з трьохрічним строком навчання. Головне місце в навчанні відводилося, крім читання, письма й арифметики, також церковнослов'янському читанню і церковному співу. Головним предметом був Закон Божий, якому навчав дітей місцевий священик (з 1886 року - Іван Помазанський).

У 1912 році на протилежній (східній) стороні річки Губач будується нове приміщення школи (використовувалося під школу до 1954 року). Це дало можливість збільшити кількість учнів із 20-30 до 40-60 дітей та прийняти до школи дітей із сусідніх сіл.

Після закінчення школи випускнику видавалось Волинською Училищною

Єпархіальною Радою в м. Житомирі свідоцтво про те, що він (вона) успішно закінчив (закінчила) курс навчання в двокласній церковно-парафіяльній школі в с. Користь. Відмінникам видавалось свідоцтво особливого звання — з позолотою.

У 1867 році на західній околиці села засновується поселення німців "Колонія Користь", і для навчання їх дітей також організовується однокласна середня школа, навчання в якій велось німецькою мовою.

Після громадянської війни 1917-20 рр. за Ризьким договором, укладеним у 1921 році між Польщею і Радянською Росією, село Користь переходить до складу Польщі.

Сільська церковно-парафіяльна школа реорганізовується в державну трьохкласну загальну школу, що називалась "Трьох класова Публічна Школа Повшехна". Навчання проводилось у старому приміщенні школи, де було 2 кімнати, і в одній кімнаті, що орендувалась у поміщика Краузе, на південній околиці села.

У навчальному плані школи були такі предмети: релігія (православна), польська мова, українська мова (як предмет), рахунки з геометрією (математика), трудове навчання, співи й фізкультура.

Із 1937-38 навчального року школа стає шестикласною народною школою II ст. (Публічна школа Повшехна степня II-го) в складі I-UI класів. У цих класах крім вищенаведених предметів вивчалась історія, географія, природознавство, арифметика з геометрією (математика). Навчання велось тільки польською мовою.

У зв'язку із збільшенням класів і кількості учнів школа орендує кімнати в будинку Лотопького. В 1960-90 рр. в цьому будинку був пришкольній інтернат.

У школі навчалось загалом 120-140 учнів із села Користь й навколишніх сіл (Сапожина, Брикова, Черниці).

Директором школи в 1931-39 рр. був Мотчук Мефодій Кіндратович, українець. Разом із ним у школі працювала його дружина полька і ще 3-4 вчителі-поляки.

Обов'язковим предметом у кожному класі була релігія, яку вивчав з учнями місцевий священик Іван Помазанський.

У німецькій частині села продовжувала працювати однокласна народна школа. Вона мала статус державної школи, тому мова навчання в ній теж була польська, але вчителі сприяли тому, щоб діти розмовляли німецькою мовою і вивчали її на уроках, додатково до державного плану.

Щоб продовжувати навчання у старших класах, діти німців змушені були або відвідувати народну школу в українському селі, або переходити у віддалені німецькі чи польські школи в Галичині, Рівному, Познані. Відповідно до офіційного німецько-польського договору про обмін дітьми для навчання діти направлялись також і до Німеччини.

Школа на колонії проіснувала до січня 1940 р., доки німці не виїхали із села до Німеччини.

У 1939 році, після возз'єднання Західної України з Українською РСР, в селі відкривається початкова школа, яка в наступному році реорганізовується у неповно-середню школу в складі I-UI класів. Напад фашистської Німеччини на СРСР перешкодив здійсненню її повної реорганізації.

У 1944 році, після звільнення села від німецько-фашистської окупації, в селі організовується 2 початкові школи (Користівська (село) початкова школа і Користівська (колонія) початкова школа), а також на Стівпинських хуторах - Лозинська початкова школа.

Користівська (село) початкова школа реорганізовується в 1949 році в неповно-середню школу.

У 1952 році місцевим колгоспом (голова колгоспу - Вовк Тихон Дем'янович) розпочато і в 1954 році закінчено будівництво нового приміщення школи, як будівельний матеріал використано розібрану німецьку церкву (кірху) з колишньої німецької Колонії.

Із лютого 1955 року по вересень 1956 року директором школи призначається Поліщук Микола Васильович, який до того працював завучем. Саме в цей період школа досягла великих успіхів у навчально-виховній і позакласній роботі. М.Поліщук, випускник Московського державного університету, вчитель географії, багато зробив для зміцнення

навчально-матеріальної бази школи: впорядкував новозбудоване приміщення, заклав шкільний сад і пасіку, створив шкільний "альпінарій", "живий куточок", налагодив ефективну позакласну роботу з географії. Канікули проводив із учнями в цікавих географічних експедиціях по району і за його межами. В школі діяла шкільна метеорологічна служба - "прогноз погоди", послугами якої користувались односельці.

4 лютого 1957 року директором школи призначається Лисюк Семен Корнійович. Наказом Міністерства освіти УРСР №384 від 16 вересня 1957 року школу реорганізовано в Користівську середню школу.

Із метою розширення шкільних навчальних площ в 1957 р. до наявного приміщення добудовується 4 класні кімнати з правої сторони шкільної будівлі, а в 1965 році прибудовуються ще 4 класні кімнати з лівої сторони школи. Добудова здійснюється за державні кошти.

Із 1954-55 н. р. в школі посилюється увага до вироблення у школярів трудових навиків: вводиться, як навчальний предмет, в 1-4 класах - ручна праця, в 5-7 класах - праця в майстерні і на навчально-дослідній ділянці, в 8-10 класах - практикум з основ виробництва. Оскільки в школі не вистачало відповідним чином обладнаних приміщень, то в 1959 році силами учнів-старшокласників і вчителів було збудовано й устатковано навчальну майстерню на 20 робочих місць. У 1966 році за рахунок коштів місцевого радгоспу до школи прибудовується ще 2 класні кімнати й спортивний зал із підсобними приміщеннями та котельнею.

У 1962 році початкові школи перейменовуються: Користівській (колонія) початковій школі присвоюється номер 1, а новоствореній школі в селі Новини (колишній Лозинській) надається назва Користівська початкова школа №2. Згодом обидві школи було реорганізовано і введено до складу Користівської середньої школи: в 1976 році початкову школу №1, а в 1979 році і початкову школу №2.

Із 1961 року в школі вводиться виробниче навчання. Учні 9-10 класів один день на тиждень освоюють професію рільника, вивчають основи рільництва, рослинництва і тракторну справу. Навчання в школі стає одинадцятирічним. Змінюється офіційна назва школи - "Користівська середня загальноосвітня трудова політехнічна школа з виробничим навчанням".

Із 1969 року термін навчання знову стає десятирічним, а школа називається "Користівська середня загальноосвітня трудова політехнічна школа". У цьому році для учнів із сіл Самостріли, Сапожин, Новини і Користь, які проживають на відстані понад 3 км. від школи, відкривається шкільний інтернат на 20 місць.

У 1972 році в школі вводиться для учнів 9-10 класів початкова військова підготовка і обладнується необхідна навчально-матеріальна база: створюється кабінет початкової військової підготовки, силами старшокласників і вчителів споруджується стрілецький тир та кабінет вогневої підготовки, обладнується відповідне навчальне містечко.

3 вересня 1976 року в школі запроваджується поглиблене трудове навчання за спеціальністю "автосправа" і устатковується відповідна навчально-матеріальна база. Придбано 4 автомобілі, обладнано слюсарно-монтажну майстерню із автосправи, кабінет для вивчення будови й експлуатації автомобіля, кабінет з основ безпеки руху й охорони праці. За участю учнів старших класів та вчителів збудовано 4 гаражі й пункт технічного обслуговування автомобілів. Суттєвий внесок у створення вказаної бази зробив учитель трудового навчання Шроль Григорій Платонович у 1971-91 рр.

У 1979 році школу знову перейменовують і затверджують назву "Користівська середня школа з виробничим навчанням".

У кінці 1979 року розпочато й 1 вересня 1980 року, за рахунок коштів місцевого радгоспу, закінчено будівництво і введено в дію нове приміщення школи на 464 учнівські місця.

За активною участю вчителів обладнано 17 навчальних кабінетів, спортивний зал, актовий зал, бібліотеку, їдальню на 96 посадочних місць та ін.

На базі старих приміщень школи створено 8 навчальних кабінетів та майстерень для трудового навчання - з обробки деревини, металу, обслуговуючої праці з трьома

відділеннями, праці учнів 1-4 класів тощо.

Обладнано навчально-дослідну ділянку, кролеферму, теплицю, 2 спортивні майданчики, географічний майданчик, майданчик по вивченню правил дорожнього руху, автодром, "зелений клас" і т. д.

Із 1 вересня 1981 року в школі розпочато експеримент по організації навчання дітей з шестирічного віку. В радгоспному дитячому садку обладнано спальні кімнати для їх денного відпочинку.

У квітні 1989 року прийняте урядове рішення "Про основні напрями реформи загальноосвітньої і професійної школи" та розпочато перехід на навчання дітей з шестирічного віку і середню школу у складі 1-11 класів.

Із 1993 року офіційна назва "Користівська середня школа з виробничим навчанням" змінюється на "Загальноосвітня школа І - III ст. с. Користь".

У 1992 році, у зв'язку із введенням в навчальний план курсу інформатики і обчислювальної техніки, було закуплено 13 комп'ютерів й обладнано відповідний навчальний кабінет.

За 50 років існування школа, як навчально-виховний заклад, внесла вагомий вклад в справу навчання, виховання і підготовки до майбутнього самостійного життя підростаючого покоління села. Запровадження в школі кращих методів навчання, технічних засобів, навчальних кабінетів створювало умови для якісної підготовки учнів із основ наук і забезпечувало після закінчення школи їх успішний вступ до вибраних ними навчальних закладів. Щорічно вступали до вищих і середніх навчальних закладів 60-70% випускників. У 1989 році таких випускників було 85% (19 випускників).

Щорічно учні-старшокласники брали результативну участь в обласних і районних предметних олімпіадах й виборювали там призові місця. Випускник 1962 року Кореневський Віталій брав участь у республіканській олімпіаді з математики, випускниця 1982 року Фснюк Наталія - з української літератури, випускниця 1997 року Пешковська Людмила - правознавства.

Протягом 1959-2003 рр. школу закінчили 1130 учнів, з них 44 медалісти, які, здобувши відповідну професію в різних типах вищих навчальних та професійних закладів, працюють сьогодні в багатьох регіонах України і за рубежом. Серед них є вчети з науковими ступеннями, це Цапок Сергій Олексійович, випускник 1959 р. - кандидат психологічних наук, Лисюк Людмила Семснівна, випускниця 1967 р. - кандидат хімічних наук, Поліщук Ярослав Олексійович, випускник 1977 р. - доктор філологічних наук, нині професор Краківського національного університету, Янчук Петро Степанович, випускник 1977 р. - кандидат фізико-математичних наук, Черкас (Яковець) Світлана Петрівна, випускниця 1976 р. - Заслужений вчитель України. Є керівники великих підприємств, військові командири, вчителі та інші висококваліфіковані працівники, які користуються великою повагою серед народу.

За заслуги на педагогічній ниві нагороджено знаком "Відмінник освіти" Лисюка Семена Корнійовича, вчителя хімії, директора школи; Лисюк Дарію Олександрівну, вчительку російської мови та літератури; Ахтирського Якова Леонтійовича, вчителя географії, заступника директора школи; Ахтирську Людмилу Адамівну, вчительку української мови та літератури; Вашук Марію Йосипівну, вчительку молодших класів; Бахно Галину Лсонтіївну, вчительку історії та правознавства.

Звання вчителя-методиста одержали Шроль Іванна Василівна, вчителька фізики, Радько Антопіпа Петрівна, вчителька біології, Забужко Ольга Олександрівна, вчителька молодших класів, Новак Юрій Володимирович, вчитель математики, Лисюк Семен Корнійович, вчитель хімії, Філінська Євгенія Іванівна та Дячук-Лісовська Людмила Анатоліївна, вчителі зарубіжної літератури, Бахно Галина Лсонтіївна, вчителька історії.

Яскравий слід в історії школи залишили вчителі математики Тльчук Галина Олександрівна та Горіла Ганна Миколаївна, вчителі фізкультури Балаушко В'ячеслав Трохимович та Синюк Олександр Анатолійович, вчитель трудового навчання Шроль Григорій Платонович, вчителька історії Ковальчук Надія Федорівна.

У 1973-74 рр. працював на посаді вчителя історії Ярошинський Богдан Харитонович, який у 1994 році був обраний депутатом Верховної Ради, а пізніше очолив Українську

Республіканську партію.

Нині в Користівській школі працює 30 педагогів. З них вчителів-методистів - 5, старших вчителів - 6, спеціалістів вищої категорії - 17, спеціалістів I категорії - 6, спеціалістів II категорії - 3, спеціалістів — 3.

У 1997 - 98 н.р. почесне звання "Вчитель року" виборювали Версмчук Валентина Іванівна на районному конкурсі (III місце) та Федорович Наталія Миколаївна - на обласному (III місце).

Однією з форм позакласної та позашкільної роботи учнів, участі в громадському житті школи й села була їх діяльність в учнівській, піонерській та комсомольській організаціях.

Піонерський рух в селі Користь зародився з Користівської (колонія) початкової школи №1. Організатором цієї роботи була вчителька Щегельська Інна Вікторівна. Тут в 1947-48 н. р. було створено перший в селі піонерський загін і піонерську дружину. Головою ради дружини була обрана учениця Вакула Зінаїда.

На рік пізніше, в 1948 році, з ініціативи вчительки Бур'ян Парасковії Федорівни було створено піонерську дружину і в Користівській (село) початковій школі. Урочисті збори загонів і дружини, відзначення державних свят, створення тимурівських команд для допомоги людям похилого віку та допомоги в сільськогосподарських роботах у колгоспі (надалі - в радгоспі) стали невід'ємною складовою частиною роботи піонерської дружини.

За активну участь у суспільно-корисній роботі піонерка, учениця 5-го класу Дмитрук Євгенія в 1949 році була нагороджена екскурсійною путівкою для поїздки в міста Дніпропетровськ та Запоріжжя.

У 1950 році з ініціативи вчителя-комуніста Вусатого Василя Васильовича в школі була створена учнівська комсомольська організація. Очолила комсомольську організацію учениця Дмитрук Євгенія.

В 50-60 роках в школі активно працювали гуртки юннатів (Юних натуралістів). В 1955 році 14 юннатам школи було присвоєно звання "Учасник всесоюзної виставки досягнень народного господарства". Окремі учні ділились досвідом своєї дослідницької роботи в школі на обласних і районних зльотах юннатів.

У 1977 р. за активну участь у дослідницькій і природоохоронній роботі в сільському господарстві наказом Міністра сільського господарства СРСР №161 від 13.07.1977 р. школа була премійована телевізором.

1959-1967 рр. були періодом активного вивчення рідного краю і цікавих туристичних походів та поїздок. У цей час у школі існувала традиція - щорічно по закінченню навчального року для випускників 8-го класу організовувалась багатоденна екскурсія на шкільному автомобілі в міста Канів і Київ, а для дев'ятикласників - у Закарпаття.

У 1959, 1960, 1961, 1964 і 1965 роках під керівництвом старшої піонервожатої Забужко Ольги Олександрівни та вчительки історії Ковальчук Надії Федорівни здійснювались піші туристичні походи учнів 6-7 класів по Хмельницькій, Житомирській та Рівненській областях. Учні знайомились із музеями, пам'ятниками культури і промисловими підприємствами міст Шепетівки та Славути на Хмельниччині, міста Городниці на Житомирщині, милувались краєвидами басейнів річок Корчик і Случ.

Туристичний загін старшокласників під керівництвом вчителя Забужка Миколи Михайловича у 1963 році здійснив цікавий велосипедний пробіг Користь - Кременець.

Створений в 1974 році під керівництвом вчительки Грапицької Галини Лаврентіївни ансамбль старшокласників "Мрія" став у 70-х роках улюбленим хором колективом односельчан, постійним учасником усіх сільських свят, обрядів і ритуальних подій в селі. Добре знали і гаряче аплодували їм на оглядах художньої самодіяльності глядачі міст Корця, Рівного, Дубно.

Завдяки ентузіазму вчителів фізичної культури Балаушка В'ячеслава Трохимовича, Синюка Олександра Анатолійовича, Бахна Петра Калениковича в школі постійно на високому рівні знаходиться спортивно-масова робота. Учні залучалися до проведення сільських та районних спортивних заходів, брали активну участь у змаганнях на першість школи з різних видів спорту.

Учні-спортсмени - неодноразові учасники та призери районних, обласних і республіканських змагань. Чемпіони районних та обласних змагань по футболу Бахно Віктор, Зіняр

Олександр, Приступлюк Віталій захищали честь Рівненщини у складі обласної команди на

республіканських змаганнях (1991 р.). Бронзовим призером із піонерського багатоборства на

першість України стала Степанець Надія (1986 р.). Учасниками республіканських змагань із бігу були

Кравчук Леся (800 м., 1986 р.) та Козакевич Дмитро (400 м.). Призерами обласних змагань у складі

збірної команди району з легкої атлетики стали Ващук Юрій, Бахно Віктор, Сидорук Люба, Радчук

Людмила, Щербак Олександр. Учасниками обласних змагань у складі збірної команди району по

волейболу були Швець Володимир, Сорочинський Павло та Щербак Олександр. Баскетбольна

команда школи посідала 11 місце на обласних змаганнях з баскетболу.

Із приходом у школу вчителя трудового навчання Герєги Анатолія Опанасовича (1967-1974 рр.) розпочинається позакласна робота з ракетомодельовання. Шкільні "ракетники" зайняли в 1968 році I місце на районних і II місце на обласних змаганнях із дальності польоту саморобних літальних моделей.

У 70-80 роках традиційним стало проведення в школі Свята Врожаю. На святі підводились

підсумки роботи на пришкільних навчально-дослідних ділянках і результати допомоги радгоспу у

виращуванні сільськогосподарської продукції. Як правило, щорічно школа обробляла по 10-15 га.

цукрових буряків, допомагала у збиранні яблук і у кукурудзи, посадці дерев, зборі металевого брухту

тощо. На Святі Врожаю кращим учням вручали цінні подарунки. Закінчувались такі свята концертом

художньої самодіяльності.

За надану допомогу у збиранні буряків в 1970 році радгосп виділив автобуси для екскурсії

70 учнів у міста Львів і Брест. У 1968 році за активну участь у посадці дерев навколо траси Київ-

Львів ДЕУ 869 надало школі грошову премію і виділило автобус для поїздки 35 учнів на екскурсію в

м. Київ.

Із 1 вересня 1976 року в школі в системі трудового навчання розпочато підготовку учнів за

спеціальністю "Водій автотранспортних засобів категорії "С", а в 1978 році відбувся перший випуск

по цій спеціальності. Вся група успішно склала екзамени в ДАІ і отримала свідоцтва водія автомобіля

категорії "С".

Із жовтня 1992 по 2002 рік в школі діяла, заснована Новаком Юрієм Володимировичем та

Кашуком Юрієм Петровичем, молодіжна організація скаутського типу пластова група "Користь",

статутним завданням якої було виховання на основі християнської моралі громадян із сильним характером і високою ідеєю, котрі були б готові служити своєму народові, почувались

життєрадісними й щасливими людьми, стали б добрими, корисними і провідними громадянами України. В 1993 р. група складалась із 33 учнів. 16.05.1994 р. група зареєстрована Крайовою Пластовою Старшиною у м. Львові як МПГ "Користь". Статут групи затверджено й зареєстровано розпорядженням голови Корецької райдержадміністрації №546 від 20.11.1996 р. Пластуни брали активну участь у виховній роботі серед учнівської молоді, а також в організації спортивної роботи й дозвіллі учнів. Активісти групи Новак Володимир, Півець Володимир, Сорочинський Ігор, Пеструк Оксана відпочивали у серпні 1997 року в Молодіжному дитячому центрі "Артек" в Криму. Новак Марина побувала у пластовому таборі в Німеччині в 1997 р., брала участь у роботі I Всеукраїнського скаутського джемболу (збору), делегатами якого були скаути з багатьох країн світу (Буковина, 1996 р.).

У 2000 році директором Користівської школи був призначений Дячук Валентин

Миколайович. В роботі з учнями дбає про те, щоб школярі за період навчання повною мірою оволоділи знаннями з основ наук і трудовими навиками, впритул наблизились до опанування майбутньої професії. З цією метою в школі створена відповідна навчально-матеріальна база. Вивчення основ наук проводиться у відповідно обладнаних навчальних кабінетах. Трудові навики формуються у створеному в школі комплексі майстерень для трудового навчання,

комп'ютерна грамотність - в устаткованому ЕОМ кабінеті інформатики й обчислювальної техніки. Для ознайомлення учнів з елементами народознавства в школі з 1975 року діє історико-краєзнавчий музей і кабінет народознавства, у створення яких значний вклад було внесено вчителькою історії Ковальчук Надією Федорівною.

За всі роки існування школи в основу своєї навчально-виховної роботи педагогічний колектив ставив і ставить головну мету - дати кожному юнакові, кожній дівчині моральну, розумову, практичну, трудову підготовку до подальшого дорослого життя, розкрити в кожному індивідуальні задатки, нахили й здібності, допомогти їм здобути знання і виховати прагнення до знань впродовж усього життя.

*Лисюк С.К. та Бахно Г.Л.,
учителі ЗНЗ І-ІІІ ст.
с Користь*